

İKLİM KRİZİNİN MUHTEMEL YIKICI ETKİLERİ KARŞISINDA ALINMASI GEREKEN ANCAK ALINMAYAN ÖNLEMLER KONUSUNDA UYARILARIMIZI İÇEREN AÇIK MEKTUBUMUZ

2000’li yılların ilk 10 yılında, Karaburun Yarımadası’na ilk Rüzgâr Enerji Santralinin kurulumu söz konusu olduğunda hemen hemen herkes bu yatırımla ilgili olarak olumlu düşünceler içindeydi. Öyle ya, Antik Çağlardan beri rüzgârı ile nam salmış “Rüzgârlı Mimas”, en nihayetinde rüzgârı sayesinde ülke ekonomisine elektrik enerjisi sağlanmasına katkıda bulunacak ve belki de, büyük şehirde iş bulma ümidiyle gelecek kurmak için bölgeyi terk eden gençlere iş imkânı yaratacaktı.

Bu olumlu düşüncelerin hâkim olduğu ortam pek de uzun sürmedi. 3-5 yıl içinde Yarımada’ya hızla giren RES yatırımları, yoğun bir şekilde kırsal bölgeleri adeta istila etti. Yerel nüfusun başlıca geçim kaynaklarından olan keçi yetiştiriciliği, büyük bir baskı altına girdi. Meralar, zeytinlik olarak düzenlenmiş araziler, RES türbinleri tarafından işgal edildi. Öyle ki, kanatlarıyla birlikte yerden toplam yüksekliği 150 metreyi bulan dev türbinler, köylerdeki konutların yer yer 300 metre yakınına kadar geldi.

Öte taraftan Karaburun Yarımadası’nın, daha sonraları Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmesine olanak sağlayacak; birçoğu koruma altında olan türü içeren faunası ve bünyesinde çok sayıda endemik türü barındıran zengin florası, bu yatırım sürecinin başlamasıyla birlikte her geçen gün daha fazla tahribata uğramaya başladı.

Başlangıçta; uluslararası finansman temini için zorunlu olan ÇED sürecinin işletilmesi aşamasında, yapılmış olan uygulamalardan zarar gören köylerde yaşayan yurttaşlar ve yarımadanın ekosistemi ve yurttaşlara karşı olan hoyrat yaklaşımdan kaygı duyan Karaburun Kent Konseyi; her aşamada devlet gücü kullanma imkânına sahip olan yetkili kurumlara yazılı ve kayıtlı itirazlarını ilettiler. Yapılan tüm itirazlara karşılık, yükümlülükleri olan kurumlar tarafından verilen cevaplarda sadece yatırımcıların çıkarları doğrultusunda konunun ele alındığı ve karar verildiği görüldü.

Süreç ilerledikçe yatırımcı için ulusal finans kaynaklarına ulaşımı çok rahatlatan bir ortam yaratılması sonucunda, önceleri yerelin itirazlarını dile getirilebildiği ÇED toplantılarına son verildi. Yatırımcılar, Bakanlıktan “ÇED olumludur” veya Valilikten “ÇED Gerekli Değildir” şeklinde karar alarak yerel halkın ruhu bile duymadan yeni yatırım yapmanın dikensiz yolunu buldu.

Karaburun Kent Konseyi’nin kolaylaştırıcılığında bir araya gelen yurttaşlar, hukuksal mücadele başlatma yoluna gittiler. İlk aşamada, İzmir Barosu üzerinden destek talep ettiğimiz ve sonrasında Çehav (Çevre Hareketi Avukatları) vasıtasıyla yolumuzun kesiştiği, her zaman sevgiyle ve saygıyla anacağımız dostumuz, Av.Cem Altıparmak ile yolun bundan sonraki bölümünü birlikte yürüdük. (Süreç için detaylı bilgi; Raportörlüğü Av. Cem Altıparmak tarafından yapılan, Haklar ve Araştırmalar Derneği yayınlarından çıkan **İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE MÜCADELEDE BİR UYUMSUZLUK DENEYİMİ: “KARABURUN YARIMADASI RÜZGÂR ENERJİ SANTRALLERİ”** adlı rapora aşağıdaki linkten ulaşılabilir:

<https://haklarvearastirmalar.org/wp-content/uploads/2021/07/KLMDEK1.pdf>

Yarımada’daki RES süreçlerini kapsamlı açıklayan bu çalışmasından dolayı Av. Cem Altıparmak’a ve onun şahsında, Çehav ve İzmir Barosuna şükranlarımızı sunuyoruz.

Karaburun RES davaları süreçlerinin; yerelin doğasını, ihtiyaçlarını ve itirazlarını göz ardı eden yenilenebilir enerji politikalarının, iklim değişikliği ile bir mücadele aracı olarak görülmesinin aksine, iklim krizini derinleştiren bir uyumsuzluk (**maladaptation**) örneği olduğunu gösteren birer iklim davası olduğunun, özellikle altını çizmek gerekmektedir.

Karaburun yurttaşları olarak, hukuk mücadelemiz sürecinden pek çok şey öğrendik. Bazı konuların, bilime dayalı gerçekler olarak ortaya çıkması ve buna bağlı olarak çıkarının zedeleneceğini düşünen

yatırımcılar ve onların yanında yer alan çıkar çevreleri hariç zaten herkes tarafından kabul edilmesi gereken bazı kavramların genel-geçer olarak kabul görmesi hedefine ulaştık.

Çevre mevzuatına dayandırılarak açılan davaların ağırlığını, idari işlemin (T.C Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın ÇED kararlarının, imar planlarının, lisans izinlerinin vb.) iptali davaları oluşturmaktadır. Bu davalarda davalı taraf kamu idaresi olurken yatırımcı şirketler de davalı idare yanında davaya müdahil olmaktadır. Bu yasal kurgu nedeniyle yargılama süreci, kaçınılmaz olarak kamu idaresinin yatırımcının menfaatlerinin savunuculuğunu üstlendiği, yatırımcının kazancının kamu yararı olarak tanımlandığı bir istikamette yol almaktadır. Yatırımcı kendisinin kâr elde etmesinden fazlasını düşünmek zorunda değildir. İdare ise bir faaliyetten elde edilecek gelirle, bu faaliyetin yürütülmesi sonrasında ortaya çıkacak kamusal zarar arasındaki dengeyi önceden hesaplamak, göz önünde bulundurmaya zorundadır. "İktisadî gelişme sadece ekonomik büyüme değildir aynı zamanda kültür varlıklarının ve doğal kaynakların korunmasıdır". Bu nedenle bir yatırımın kamu yararına sahip olup olmadığına yönelik değerlendirme, sadece elde edilecek gelirin düzeyi veya yatırımın büyüklüğü ile ölçülemez. Bu yüzden ekonomik olan şey ekolojik de olmak zorundadır.

Hukuk mücadelesi sonucu ulaştığımız belli noktalar:

1. Karaburun Yarımadası'nda yaşanan RES yatırımları sürecinde Yarımada'da yaşayan yurttaşlar pek çok kez ve çeşitli biçimlerde, ilgili Bakanlık ve bazı Yüksek(!) Mahkeme kararlarıyla, ağır hak ihlallerine uğratılmıştır. Bu durum, Anayasa Mahkemesi kararı ile de kayıt altına alınmıştır.
2. Çevrenin korunması konusunda yasal yükümlülükleri olan idari makamlar bu yükümlülüklerini tamamen göz ardı edip, çatışmalı durumlarda her zaman yatırımcının yanında yer almakta, yatırımı eleştirerek karşı çıkmayı, "milli menfaate aykırı davranış içindeki vatan hainliği" olarak etiketlemektedir. Bu durum haklarını savunmak için dava açan vatandaşları ötekileştirip, hedef haline getirmektedir.
3. Özellikle Yarımada gibi coğrafi olarak fiziki sınırlama içinde olan yerlerde, yapılan yatırımların çevreye olan etkileri, tek başına değerlendirilemez. Herhangi bir yatırıma izin verilirken, tek başına o yatırımın çevreye etkisi analiz edilemez. Mutlaka o bölgede daha önce yapılmış yatırımların çevreye olan etkisi de dâhil edilerek toplam etki olarak hesaplanmalıdır. Kümülatif çevresel etki olarak ifade ettiğimiz bu yaklaşım, doğru yaklaşımdır.
4. Bugün RES yatırımlarını hayata geçiren birçok ülkede RES türbinlerinin en yakın yerleşim yerine olan yaklaşma (setback) mesafesinin ne olması gerektiğini belirleyen mevzuatlar mevcuttur. Türbin etrafında emniyetle bulunulabilecek mesafeler "setback" olarak adlandırılmaktadır. Dünyada RES kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte setback mesafeleri sadece türbinlerin parçalanarak parçalarının etrafa saçılması riskine göre değil, çevrede yaşayanların sağlıklarının bozulması ve rahatsızlık duymalarının önlenmesine göre hesaplanmaya başlamıştır. Buna bağlı olarak dünyada RES türbinleri kullanımında kabul edilen en düşük yaklaşma mesafesi, kullanılan türbinlerin yerden yüksekliğinin 10 (on) katı bir mesafedir. Karaburun Yarımadası'ndaki türbinlerin 150 metre yükseklikte olduğu düşünülürse, olması gereken konutlara yaklaşma (setback) mesafesi 1500 (binbeşyüz metredir). Hâlbuki bu konuda ülkemizde yasal bir düzenleme yoktur. İlgili Bakanlık 5 yılı aşkın bir süredir bu konuda düzenleme yapmak için çalışma yapıldığını söylese de bu konuda hiçbir gelişme bulunmamaktadır. Yukarıda bahsi geçen raporda; RES türbinlerinin çeşitli köylerde, en yakın konuta olan mesafesi 150 metre ile 650 metre arasında değişen tam 15 adet türbin bulunduğu saptanmıştır.

Temel olarak aşırı karbon gazı salınımı sonucu oluşan iklim değişikliği bir noktadan sonra, ilerisi için belirsizliklerle dolu bir iklim krizi ortamına evrildi. Aşırı kuraklık sonucu yangına elverişli bir ortam haline gelen bazı bölgelerde çıkan orman yangınları, ekosistemlerin ağır bir biçimde tahribi ile sonuçlanırken öte yandan başka bölgelerde oluşan aşırı yağışların neden olduğu seller, afet boyutunda

bir yıkım ile sonuçlanıyor. Bu yangın ve sel felaketleri dışında, sadece geçtiğimiz bir yıl içerisinde çok sayıda ağır hasara neden olan fırtına ve hatta son örneğini Sığacık (Seferihisar) bölgesinde gördüğümüz deniz “taşması” sonucu oluşan hasarlı su baskını gibi beklenmedik olaylar meydana geldi. Bu tür beklenmedik afetleri yaşamamızın, maalesef giderek artacağını düşünüyoruz.

“Rüzgârlı Mimas” olarak Antik Çağlardan beri rüzgârı bilinen Karaburun Yarımadası’nda, korkarız ki en olası tehlike, kuvvetli bir fırtına sonucu türbinlerin parçalanmasıyla birlikte konutlara ve içinde yaşayan insanlara ciddi oranda zarar verme olasılığıdır. Rüzgâr türbinlerinin kuvvetli rüzgâr sonucu parçalanıp parçaların etrafa savrulması bilinen bir olgudur. Geçtiğimiz yıl, Lodos A.Ş firmasına ait bir adet türbin, fırtına sonucu ağır hasar almıştır.

Sağlıklı yaşam için, yasal mevzuat ivedilikle düzenlenerek RES türbinlerinin konutlara olan yaklaşma mesafesi, dünyanın başka yerlerinde olduğu gibi yasal olarak en az 1500 metre olarak kural haline getirilmelidir.

Aşağıda listesini verdiğimiz, Karaburun Yarımadası’nda yaşamsal tehlike oluşturan ve konutlara son derece yakın olan 15 adet türbinin çalışması hemen durdurulmalı ve en kısa zamanda sökülmesi kararına varılmalıdır.

Yaşam tehlikesi yaratan türbinler ve ait olduğu firmalar:

LODOS Karaburun RES projesi;

Mevkii	Türbin	Uzaklık
Küçükbahçe Köyü – konut	51	550 metre
Yayla Köyü – konut	41	560 metre
Tepeboz Köyü	1	640 metre
Saip Köyü	79	300 metre

MORDOĞAN RES Projesi;

Mevkii	Türbin	Uzaklık
En yakın yerleşim	16	398 metre
“	17	360 metre
“	18	350 metre
“	19	310 metre
“	20	150 metre

SARPINCİK RES Projesi;

Mevkii	Türbin	Uzaklık
Haseki Köyü – konut	2	530 metre
“	3	230 metre
“	4	630 metre
Sarpıncık Köyü – konut	1	650 metre
“	8	480 metre
“	14	300 metre

Yukarıda yerleşim yerlerine mesafeleri verilen 15 türbinin hemen dibinde yerleşim ve tarım alanları bulunmaktadır. Gün boyunca türbin çevresinde yaşayan insanların sadece kaza riski değil, gürültü, infrasound, gölge titremesi gibi etkilerin de tehdidi altında kaldığı açıktır.

Yaylaköy, Mordoğan ve Sarpıncık Mahallelerinde bulunan 15 adet türbin hemen durdurulmazsa ve köylerden uzaklaştırılmak üzere sökülmezse doğacak her olumsuz sonucun birinci dereceden sorumluları, ülkeyi yönetme gücünü elinde tutan yürütme ve yasama organlarıdır.

BİZLER KARABURUN YURTTAŞLARI OLARAK DİYORUZ Kİ;

Karaburun Yarımadası'nda yatırımların, koruma statüsündeki ekosistem üzerindeki olumsuz etkilerini sınırlamak için yatırımcının her talebine, bilimsel onay olmadan olumlu yanıt verilmemelidir.

Herhangi bir yatırıma izin verilirken, tek başına o yatırımın çevreye etkisi analiz edilemez. Mutlaka o bölgede daha önce yapılmış yatırımların çevreye olan etkisi de dâhil edilerek toplam etki olarak hesaplanmalı, KÜMÜLATİF ÇEVRESEL ETKİ olarak ifade edilen bu yaklaşım uygulanmalıdır.

RES türbinlerinin konutlara yaklaşma (setback) mesafesi en az 1500 metre olarak yasa kuralı haline getirilmelidir.

Karaburun Yarımadası'nda yüksek risk taşıyan, yukarıda listesini verdiğimiz 15 türbinin çalışması derhal durdurulmalıdır.

Kamuoyu önünde açıkça uyarımızı yapıyoruz.Felaketleri belki engelleyemezsiniz ancak felaketin yurttaşlara vereceği zararı en düşük seviyeye indirmek sizin elinizde ve görevinizdir.

T.C Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nı ÖÇKB sürecinin gerektirdiği davranış içine girmesini, Karaburun Yarımadası'nın doğal değerlerini vahşice tahrip eden yatırımlara süreç sonuçlanıncaya kadar "dur" demesini ve yeni kapasite artışlarına onay vermemesini kamuoyu önünde bir kez daha talep ediyoruz.

KARABURUN YURTTAŞ DAVACILARI

KARABURUN KENT KONSEYİ